

70

РОКІВ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН У НАЦІОНАЛЬНОМУ АВІАЦІЙНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

З 1949 року історія нашого університету нерозривно пов'язана з підготовкою іноземних громадян. Саме тоді для навчання на механічному факультеті Київського інституту цивільного повітряного флоту приїхали семеро громадян Китаю та Монголії. Через десять років в інституті навчалось вже понад 50 іноземців. У зв'язку зі значним збільшенням кількості іноземних студентів в 1962 році створено деканат по роботі з іноземними громадянами.

Кількість іноземних студентів невпинно зростала. У 1970 році до Київського інституту інженерів цивільної авіації (КІІЦА) вступило вже 267 іноземних громадян, завдяки чому КІІЦА по праву було визнано лідером серед навчальних закладів цивільної авіації Радянського Союзу із підготовки авіаційних фахівців для іноземних країн.

У 1977 році відповідно до наказу Міністра цивільної авіації СРСР в КІІЦА розпочав роботу підготовчий факультет для іноземних громадян. В стінах інституту навчалось майже 700 іноземців з 55 країн світу, а у 1987 році підготовчий факультет затверджено базовим з підготовки іноземних громадян для вступу до вищих навчальних закладів системи цивільної авіації СРСР та визнано одним з десяти кращих підготовчих факультетів країни.

Підготовчий факультет КІІЦА надавав методичну та організаційну допомогу в створенні та розвитку схожих факультетів Афганістану, Болгарії, В'єтнаму, Індії, Камбоджі, Китаю, Киргизії, Куби, Сирії, Фінляндії, Югославії.

За час свого існування університетом було підготовлено більш ніж 7,5 тисяч фахівців для 141 країни. Понад 350 іноземних випускників стали кандидатами та докторами наук. Випускники НАУ працюють у провідних авіакомпаніях, на підприємствах, конструкторських і проектних бюро різних країн світу, багато хто з них – на керівних посадах.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Інститут міжнародного співробітництва та освіти
Центр міжнародної освіти
Кафедра філологічних та природничих дисциплін

СВІТОВІ ВИМІРИ ОСВІТНІХ ТЕНДЕНЦІЙ : НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН

МАТЕРІАЛИ

XII Міжнародної науково-практичної конференції

18 квітня 2019 року

*Присвячується 70-річчю підготовки
іноземних громадян у Національному авіаційному університеті*

Київ 2019

Світові виміри освітніх тенденцій. Науково-методичні проблеми мовної підготовки іноземних громадян: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 18 квітня 2019 р.; Національний авіаційний університет / за заг. ред. Г. В. Межжеріної, О. Ю. Корчук. – К.: НАУ, 2019. – 132 с.

Містить матеріали науково-практичної конференції з проблем викладання мови та природничих дисциплін іноземним громадянам.

Редакційна колегія

доктор філологічних наук, професор Г. В. Межжеріна
кандидат технічних наук, старш. наук. співроб. О. Ю. Корчук
кандидат економічних наук О. Р. Шевченко
кандидат філологічних наук, доцент Н. С. Ніколаєва
кандидат філологічних наук, доцент Н. М. Нагорна
доктор мистецтв, професор І. В. Пустовойт (США)
доктор філологічних наук, професор В. А. Глушенко
доктор філологічних наук, професор І. М. Нечитайло
доктор педагогічних наук, доцент Н. М. Флегонтова
кандидат педагогічних наук, доцент Т. І. Довгодько

Відповідальні редактори:

провідний фахівець В. П. Чеберяк
провідний фахівець К. О. Медведенко

Рекомендовано до друку навчально-методично-редакційною радою
Центру міжнародної освіти ІМСО
(протокол № 2 від 28.03.2019 р.)

СТРАТЕГІЇ. ВЕКТОР МЕТОДИЧНИХ ІННОВАЦІЙ

Тетяна Довгодько

канд. пед. наук, доцент, доцент, м. Київ

Микола Зелінський

канд. філос. наук, доцент, професор, м. Київ

НЕОБХІДНІСТЬ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Серед завдань, окреслених у Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті, чільне місце займає підготовка кадрів для зарубіжних країн. З кожним роком кількість іноземців, які отримують вищу освіту у вітчизняних університетах, зростає. Так, за даними МОНу, в Україні навчається 66310 осіб з різних країн світу (станом на листопад 2018 р.).

Фундаментальною особливістю сьогодення є прискорення змін в усіх сферах. Усе це вимагає від майбутніх фахівців не тільки відповідного обсягу фундаментальних знань та професійної компетентності, а й критичного стилю мислення.

У сучасній науковій літературі термін «критичне мислення» (КМ) широко використовується і по-різному інтерпретується. КМ є засобом формування у студентської молоді інтегрованої якості особистості, що дає можливість відчувати себе дієздатною та соціально, політично, юридично захищеною. Без сформованого КМ, на нашу думку, неможлива адаптація до нових суспільно-професійних вимог. Завданнями розвитку критичного мислення є: знаходження нових ідей та критичний аналіз проблеми, участь у дебатах та уміння відстоювати свою особисту позицію, переосмислення доказів та аргументів, передбачення можливих наслідків дій та вчинків тощо [1]. Вимоги до особистості, спроможної критично мислити, постійно підвищуються. Навчання навичкам означеного мислення може допомогти майбутньому фахівцю розпізнати дезінформацію і не стати її жертвою, проаналізувати помилкові основи в аргументації, виявити відверті фейки в науковій і соціально-політичній сферах, визначити надійність того чи іншого джерела інформації і віднайти найбільш раціональне рішення, яке слід прийняти.

<i>Ольга Ковалюк</i> СИСТЕМНА ОРГАНІЗАЦІЯ ЛЕКСЕМ І РОБОТА В ІНОЗЕМНІЙ АУДИТОРІ	51
<i>Людмила Медведева</i> ИЗУЧЕНИЕ МЕЖЧАСТЕРЕЧНЫХ ОМОНИМОВ В КУРСЕ РКИ	53
<i>Людмила Білякович, Тетяна Савенко</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОДАЧІ ГРАМАТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ	55
<i>Лілія Федчук</i> ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ ГРАМАТИЧНИХ АВТОМАТИЗМІВ У СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ	57
<i>Галина Горбань, Мар'яна Дем'яненко, Олександр Остапко</i> ТИПОВИЙ ТЕКСТ ЯК ОСНОВА НАВЧАННЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ПРИ ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ	60
<i>Валентина Невойт</i> ГЛАГОЛЬНАЯ СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПАРАДИГМА В ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ	62
<i>Тетяна Дячук</i> ЗАСВОЄННЯ ФОРМУЛ МОВНОГО ЕТИКЕТУ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ – ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК МІЖКУЛЬТУРНОГО ДИАЛОГУ	64
<i>Галина Волкотруб</i> МОВНИЙ ЕТИКЕТ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ	66
<i>Лариса Богиня, Ірина Колечкіна</i> ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ	70
<i>Тамара Кудіна, Олександр Коваль</i> WEB-ОРІЄНТОВАНА СИСТЕМА АВТОМАТИЗОВАНОЇ ПЕРЕВІРКИ АУДИТИВНИХ УМІНЬ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	73

МОВА СПЕЦІАЛЬНОСТІ. ТЕРМІНОЛОГІЯ

<i>Ірина Бурлакова, Анастасія Сібрюк</i> ВИКЛАД НАУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ: ПРОБЛЕМА МОВНОЇ НОРМИ	80
<i>Галина Іванова</i> ТЕРМІНОЛОГІЧЕКАЯ СИНОНИМИЯ В НОМИНАТИВНОМ АСПЕКТЕ	82
<i>Ганна Меженсеріна</i> ПЕРЕКЛАД І СЛОВНИКОВА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ТЕРМІНА	84
<i>Світлана Грицай</i> РОБОТА З ТЕКСТОМ ЗА ФАХОМ ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	87
<i>Валентина Косяк</i> ГРАФІЧНА ПІДГОТОВКА ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОГО НАПРЯМУ ПІДГОТОВЧОГО ВІДДІЛЕННЯ	89
<i>Галина Сергієнко</i> ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	91
<i>Галина Міччак</i> МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАГОЛОВКА В НАУКОВОМУ ТЕКСТІ	92
<i>Леся Близнюк</i> СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ НАУКОВОГО СТИЛЮ	95
<i>Алла Куліченко</i> ВИКОРИСТАННЯ КАРТОК ДОМАНА ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ – ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ МОЗ УКРАЇНИ	97
<i>Алла Колчанова</i> УРОК ПО НАУЧНОМУ СТИЛЮ РЕЧІ НА НАЧАЛЬНОМУ ЕТАПЕ ОБУЧЕННЯ (ПРОБЛЕМИ, ЦЕЛІ І ПЕРСПЕКТИВИ)	100

<i>Тетяна Мишакова</i> ВИДИ ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ ПРИ РОБОТІ НАД ТЕКСТОМ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ В ІНОЗЕМНІЙ АУДИТОРІ	103
<i>Наталія Мантуло</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНОГО ПРОФІЛЮ	106

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

<i>Наталія Флегонтова</i> УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОГО ДОСВІДУ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ	109
<i>Дмитрий Павловец</i> ЛИНГВОКРАЕВЕДЧЕСКИЙ КВЕСТ ПРИ ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ	112
<i>Валентина Сидоренко</i> КРАЕВЕДЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ КАК ФАКТОР СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ РЕЧЕВЫХ НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ-ИНОСТРАНЦЕВ	114
<i>Галина Савченко</i> ОРКЕСТРОВЕ МУЗИКУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ	116
<i>Наталія Харитонова</i> ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ МЕТИ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	118
<i>Олександра Новікова</i> ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ ІНОЗЕМЦІВ ПРИ ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	120
<i>Ганна Лесик</i> ЗНАЧЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ	121
<i>Вікторія Прима</i> ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ	123
<i>Зоя Борисова</i> ЯК НАМ ПІДГОТУВАТИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ?	126
СПИСОК АВТОРІВ	128

особливостях побудови словосполучень і речень. Типовими є ускладнені й складні конструкції як найбільш пристосовані до концентрованого вираження руху думки, зв'язку між явищами. Логічна визначеність досягається за допомогою підрядних сполучників (часто причинно-наслідкових), градаційних та резюмуючих слів: *по-перше, отже* тощо. Речення здебільшого розповідні. Питальні речення використовуються при визначенні проблеми, в полеміці, наприклад: *Виникають і інші питання. Перше з них: невже в українській мові є дві форми знахідного відмінка в іменників чоловічого роду однини? І друге: якщо є дві форми знахідного, то чим це викликано?* [2, с. 234]. Часто автори не прямо запитують, а вживають складнопідрядні речення із з'ясувальною частиною для введення запитання, наприклад: *Отже, постає питання, чим є для української нації літературний постмодернізм – засобом формування національної ідентичності чи її руйнації, і яка стратегія має домінувати в перекладах – доместикації чи фореїзації?* [1; 12].

Серед простих речень поширеними є конструкції з великою кількістю залежних, послідовно нанизуваних іменників у формі родового відмінка. Широко вживані конструкції з дієприкметниковими та дієприслівниковими зворотами, що є засобами вираження думки в інформаційно-насиченому реченні: *Такий метод можна використовувати для одержання висококремнеземистого шлаку, придатного для варіння скла; Змінюючи норми азотної кислоти, можна регулювати кількість і склад нерозчиненого залишку* тощо. Досить поширеними при цьому є безособові речення, що позбавлені книжного ускладнення. Вони відрізняються своєю «звичайністю» на тлі ускладнених, а тому їх часто використовують для вираження найбільш суттєвих думок, висновків: *Після цього залишається знайти фронтальну проекцію точки перетину; Вивчення не можна вести у відриві від умов.*

Дотримуючись таких синтаксичних правил, укладач наукового тексту максимально й раціонально поставить досліджувану проблему на високий рівень її вирішення, роз'яснення та засвоєння.

Література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого // Вісник Київського Національного лінгвістичного університету. Серія Філологія. – К.: КНЛУ, 2017. – Т. 20 (1). – С. 9–17.
2. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: підручник / І. Р. Вихованець. – К.: Либідь, 1993. – 368 с.
3. Мозговий В. І. Українська мова у професійному спілкуванні. Модульний курс: навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.

Алла Куліченко

канд. пед. наук, доцент, доцент, м. Запоріжжя

ВИКОРИСТАННЯ КАРТОК ДОМАНА ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ – ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ МОЗ УКРАЇНИ

Навчальна дисципліна «Латинська мова та медична термінологія» є однією з важливих у процесі здобуття медичної освіти, оскільки має тісний міжпредметний характер – пов'язана з анатомією, гістологією, фармакологією, вузькими спеціальними дисциплінами тощо. Тому важливим завданням кафедр мовного спрямування у кожному закладі вищої освіти МОЗ України є якісне викладання зазначеної дисципліни, особливо для студентів – іноземних громадян.

Пропонуємо звернутися до зарубіжного досвіду й здійснити імплементацію карток Домана на заняттях з латинської мови та медичної термінології для студентів-іноземних громадян. Оскільки іноземні студенти не завжди мають уявлення про лексичну одиницю, озвучену мовою-посередником заняття (українською чи англійською), й потребують її візуалізації.

Г. Доман (1919–2013) – американський дитячий психолог, який у 1955 р. заснував Інститут розвитку людського потенціалу (Institute for the Achievement of Human Potential), проводив аналогію між людським мозком і комп'ютером, вважаючи, що мозок повністю залежить від бази знань, тобто фактів, закладених у його пам'яті. Факти є своєрідними блоками знань й становлять їх основу. Середній набір фактів свідчить про середній рівень знань, великий – про високий рівень [2, с. 176, 180–181].

Перевага технології Г. Домана полягає в тому, що її можна застосовувати для раннього навчання іноземних мов. Вона відкриває комунікативні можливості, формує чуття мови рідної та іноземної, дає змогу діагностувати нахили, здібності. Розроблена Г. Доманом технологія сприяє засвоєнню значної кількості точних цікавих фактів, які зображують на картках розміром 30х30 у формі малюнків, ілюстрацій, схем чи фотографій. На зворотньому боці такої картки розміщений пояснювальний текст [2, с. 176, 180–181]. Зазначимо, що картки Домана (лексичні картки) можна використовувати не тільки для навчання дітей раннього віку, а й студентів – іноземних громадян закладів вищої освіти МОЗ України.

Пропонуємо використовувати картки Домана на заняттях з навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» для зазначеної категорії студентів для:

- введення нового лексично матеріалу (іменників) з анатомічної та фармацевтичної термінологій, його активізації та закріплення. Зауважимо, що на кожному занятті відповідно до робочої програми необхідно мати картки з попереднього заняття та новий набори карток Домана з певними лексичними одиницями. Подавати потрібно картки з малюнками або фотографіями лексичних одиниць, що стосуються зазначених термінологій, англійськими (українськими) словами, їх латинськими еквівалентами у повній словниковій формі. Напр.: необхідно ввести та закріпити лексичну одиницю «череп» – для студентів – іноземних громадян, мова навчання яких – англійська. Англійське слово-відповідник – *skull*, латинське – *cranium, i n*, де *cranium* – повна форма називного відмінка, *i* – закінчення родового відмінка, *n* – середній рід. На рис. 1 наведено зразки карток Домана, де подано графічне зображення, що відтворює лексичну одиницю, англійську назву та її еквівалент латиною у повній словниковій формі;

Рис.1. Зразки карток Домана з анатомічної (зліва) та фармацевтичної (справа) термінологій

- перевірки засвоєння попередньо вивчених лексичних одиниць у формі диктанту. Для цього викладач готує картки лише з малюнком або фотографією необхідних лексичних одиниць та під час усного чи письмового диктанту показує їх. У свою чергу, студенти записують або промовляють латинське слово у повній словниковій формі.

Отже, картки Домана мають багато переваг під час занять з дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» для студентів – іноземних громадян у закладах вищої освіти МОЗ України:

- лексичні одиниці, що вивчались на попередніх заняттях, краще засвоюються, повторюючись на кожному;
- викладач бачить роботу кожного студента, і відповідальність студентів підвищується;
- картки дозволяють працювати групою, маленькими групами, у парах, індивідуально тощо [1, с. 127].

Література

1. Дудчак О. В. Використання лексичних карток як ефективного засобу навчання іноземної мови в молодшій школі / О. В. Дудчак // Таврійський вісник освіти. – 2015. – № 1. – С. 124–128.
2. Чепіль М. М. Педагогічні технології : навч. посібник / М. М. Чепіль, Н. З. Дудник. – К. : Академвидав, 2012. – 224 с.

СВІТОВІ ВИМІРИ ОСВІТНІХ ТЕНДЕНЦІЙ :
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ
ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН

МАТЕРІАЛИ

XII Міжнародної науково-практичної конференції

18 квітня 2019 року

В авторській редакції

Підп. до друку 08.04.2019. Формат 60x84/16. Папір офс.
Офс. друк. Ум. друк. арк. 7,67. Обл.-вид. арк. 8,25.
Тираж 100 пр. Замовлення № 46-1.

Видавець і виготівник
Національний авіаційний університет
03680. Київ – 58, проспект Космонавта Комарова, 1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 977 від 05.07.2002

Конференція об'єднала 24 університети

КВІТЕНЬ
2019

Hofstra University (USA)

Hochschule Wismar, University of Applied Sciences: Technology, Business and Design
(Deutschland)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ)

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Слов'янськ)

Гомельський державний університет імені Франциска Скорини

(Гомель, Білорусь)

Академія економіки ім. Д. А. Ценова (Свіштов, Болгарія)

Київський національний лінгвістичний університет (Київ)

В'ятський державний університет (Кіров, Росія)

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя (Ніжин)

Київський національний торговельно-економічний університет (Київ)

Національний фармацевтичний університет (Харків)

Університет менеджменту освіти (Київ)

Одеський національний морський університет (Одеса)

Запорізький державний медичний університет (Запоріжжя)

ДВНЗ «Київський коледж легкої промисловості» (Київ)

Приватна освітня установа «Православна гімназія в місті Калугі» (Росія)

Українська медична стоматологічна академія (Полтава)

Національний транспортний університет (Київ)

Львівський національний університет імені Івана Франка (Львів)

Український державний університет залізничного транспорту (Харків)

Запорізький національний технічний університет (Запоріжжя)

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (Київ)

Національний авіаційний університет (Київ)